

I yuwaw na ke ta tayal ru söquliq
 ta tayal könita mama watan
 maray pehu

qalang inu: söqoyaw
 riyax sökönuwan: 1989.9.5.
 ima piqöyu: watan maray pehu
 ima mönung: teting silan
 son nanu mung: siyun mu
 sörokuonki

1 maha nanu könita su son maha ke ta
 tayal, son ta nanu pösbaq laqi ta,
 bölaq yaqih ke ta tayal gani ru,
 ke töhilu nanak musa ta sökayal lä?
 laxun ta ke ta tayal lä? yuwaw gani
 Gä? suwa laxan ke ta tayal la pi,
 bali ta iy.....

yuwaw iy... yuwaw ke tayal hiya
 eske ga, son maha ka kökayal ta ita
 ka niya maki babaw röhyal, aring
 singa na ru, aring öringen ru möski
 muwani ga, son maha ke ga, qutux
 qutux kilögan son maha söquliq ga,

I 有關叔哇旦·馬來·貝候對泰雅爾族語言的維護與推廣以及對泰雅爾族人的殷切期盼與看法

訪問地點：斯克要部落

訪問時間：1989.09.05.

受訪人：哇旦·馬來·貝候

訪問人：諫辛·西爛

1 你對於泰雅爾族語言的維護與推廣的看法如何，要如何教導子女說母語，對與泰雅爾族語言的評價如何，我們可以放棄母語(族語)並不斷吸收外來文化語言等等，請說您的看法。

英助阿，談到泰雅爾族的語言，也就是現今生存在這地表上族人們所使用的語言，各族群的語言是各有

ciyal nanak ke ta ruwa, yat pi? tayal
 ga ke tayal, sehu uzi ga ciya nanak
 ke naha uzi. ana mötönaq sehu uzi ga,
 ciya mösösazing uzi ruwa. qutux
 qutux nanak zoku (J.) niya ru
 kilögan niya ga, ini pötönaq. pira
 ita tayal ga, suwa kiyalaw tayal
 gabaw ta ga, iy... tayal la ciya
 möqöqasuw la. tayal ha, ru bunun
 zoku (J.) la, ru ami zoku (J.) la,
 gabaw göluw paiwan zoku (J.) ru
 göluw iy ... tairuko (T.C.) kuwis la,
 qutux göluw ke kuwis ga, nanu kuwis
 hiya ga, niya ta mösöqasuw
 (mötöqasuw) ke gani hiya. ciringan
 ta singa na ru ubuy ta, misa ta
 möhutaw na ga, kuwis ka ke ta ru,
 möpö'ubuy ta mökayal yaba yaya ta
 ru, kiya mötönaq ke ta ga möpö'ubuy
 ta mökayal ruwa, ga, ke hiya. nanu
 misa son maha ke gani hiya ga, halay
 ga, kana laxi gani hiya Gä. yat baqun
 malax ke gani hiya.

差異的，不是嗎!? 譬如泰雅爾族有泰雅爾族自己的語言，漢族也有他們自己的漢族語言。雖然同樣是屬於漢族，他們莫非在分閩、客兩種族群的語言嗎!? 這就在說明各個族群的語言是不同的。就如同我們泰雅爾族的情形來說，雖然我們通常所說的泰雅爾族是指全人類或各族群整體的意識，但事實上在泰雅爾族的意識型態當中，尚區分為很多的族群。也就是說泰雅爾族之外，尚有布農族、阿美族、其他還有如排灣族，甚至也有叫太魯閣族群，在這些族群當中，各族群有各族群的語言。自古以來，我們泰雅爾族語言接續的方式，乃是我們每個人自母體出生以後，我們就開始學習使用這個語言和我們的父母溝通，甚至和鄰居相同的族群，彼此可以用來互通訊息，這全都得靠語言做為溝通的工具。所以基於以上理由，語言是天賦給我們各個族群的人使用，族群的語言是不應該任其自生自滅或放棄。族群的語言是絕對不可能被放棄的。

2 我們也要學習其他國家或族群

2 tōqōbaq ta ke na qōlqalang uzi

ana su tōqōbaq son maha ka iy ...
 tōqōbaq ta tunux hiya musa gakkoo
 (J.) ga, ke na son maha milahang, ana
 su na iy ... sehu, kokka (J.) ... ana
 inu asa ga, kiya bölaq tunux asa löga,
 ana su musa inu ga, musa ta kömayal
 löga, kuwis ga pöyang iy ... ruwa
 iy ... pōqasun ta asa hiya löruwa
 (ruwa). pira na ke tayal nanak baqun
 ta ru, ini baqi ke chukoku (J.), ke
 kokugo (J.), ru ini ta qōbaq ke ana
 sehu, ke ana bang qōlqalang löga,
 möqōbaq ta mökayal löpi? ini köhzi,
 ke hiya ga, ana su qalang inu, kiya
 bölaq tunux ga, tōqōbaqan
 tōqōbaqan naha ru baqun naha kömayal
 löga, kuwis löga son maha pöyang na
 bölaq tunux kuwis hiya. iy ... galan
 ta pökōlahang iy ... son maha kokka
 (J.) asa, kiya bölaq tunux hiya.

ru ana inu halan niya, ana inu
 baqun niya kömayal, ana inu iy ...
 musa kö'alu qutux ka iy ... pira na
 musa mökayal qutux bang qōlqalang

的語言

不論是你學習任何族群的語言都是益處多多，一樁好事。諸如在學校裡接受學校教育，訓練頭腦，或是學習國家政府所使用的語言，或閩南客家語言，甚至其他國家的語言。凡是能力更好的人就會學習到更多語言，所以他不論前往何處何國，他就有辦法和當地的人溝通或交談，那是了不起的事情，也是人人所樂見的事情。假如說你只會說泰雅爾族語言一種，而不會說中國話，或是不會說國語、閩客語，或是其他族群的語言的話，我們怎麼能互動交往，互通訊息呢？所以語言是溝通訊息或聯絡情誼的橋樑。聰明的人他們會逐步學習好其他國家或族群的語言，進而他們會變成領導及治理國家社會的人物。

類似這樣的聰明人，他就可以前往到想要前往的地方或國家，因為他精通當地的語言。另外，他也可以代表一個地區或一個國家去參加任何的活動或會議，因為他可以在那個場

(qalang) iy ... kahul daihyoo (J.)
 ta löga, baqun naha ke kuwis löga,
 nanu ana musa kiya löga, musa
 möqöbaq mökayal kiya löru. ru
 sö'öwah (sö'wah) naha iy ...
 mötöyuwaw yuwaw qalang, kokka ta
 lozi ruwa, maha qalang kuwis ga ciya
 maha kiya, maha maha kiya mita, ru
 hoomong (T.J.), ru möpö'ubuy ke, ru
 mötönaq ke löga, kuwis ga son maha
 ka galan ta pöspung. iy ... kuwis ga
 niya pöslökahan babaw röhyal hiya,
 son maha ke na babaw röhyal.

3 ka laxi ke ta tayal, ke na inköhulan ta

ke ta nanak son maha ka zoku (J.)
 ta nanak ga iy ... söquliq ta nanak.
 pira ita nanak ke ta nanak tayal gani
 ga, laqi tayal ru ini qöbaq ke tayal
 möga, gani ga qehuy ay. tönoqu asa
 ay. ciya inu lalu naha, ah, laqi
 tayal ru laxan niya ke niya tayal,
 ru ke na ... suwa kiyalaw, suwa lux

合和其他的人輕易的溝通與交流。他將該活動或會議的互動交流的結果帶回來給國家社會參考，或是付諸行動加以實施。由於語言相通，我們也可以隨時派訪問團或代表團進行訪問及促進交流等等，從事於這種工作的人也就是在從事於治理我們國家社會的人。這也就是人類在地球上共同追求的理想與目標，也是語言的終極目標。

3 千萬不要遺棄泰雅爾族的語

言，它是源遠流長的語言（母語）

屬於我們自己的語言，亦即屬於我們祖先的語言，我們是屬於「斯克利克」的語言，譬如說我們泰雅爾族本身就有了泰雅爾族自己的語言，身為泰雅爾族的子女而不會說泰雅爾族的語言，我認爲這是一件荒謬絕倫的事情。那的確是錯誤的事情啊。那些凡是遺棄自己的母語的人，他們的天理

yaqih töqöbaq kokugo (J.) ru gabaw ke na babaw röhyal pi, bölaq asa ga, nanak niya asa ru. pö'ubuy niya bölaq tunux, pö'ubuy niya kömayal ana inu ru asa ga pöqasun ta. son maha ke ta nanak hiya ga, ah, mikahul ta inu möga, nanu yöngiyan niya qutux ka ke na kihulan niya löru, kiyalun ke tayal löga, si yat laqi tayal. ah, kuwin ga ini ku qöbaq, si nguciq kiyalun uzi löga, nanu lalu kuwis hiya la? ru mikahul inu lä kuwis, mikahul inu laqi kuwis? yat aki kömayal ke tayal pi? son maha ke hiya ga, iy ... ana su öbuyun öbuyun ana iy ... tö'aring öringen ru söki tömösuqan son maha ka ke ta nanak ga, kana ta laxi ru. ana ta musa inu ga, aki ta möqöbaq mökayal nanak ke ta nanak tayal hiya. ke hiya ga ini kiyaqih (köyaqih) ay, yat son maha laxun ke hiya. gani hiya ga ke mu nanak, ke möröhüw mu ru, suwa mu laxan ke sosen (J.)mu, ke möröhüw mu la pi. ga, yat mu laxun uzi. ga,

良心在哪裡呢？喔，身為泰雅爾族的子女卻遺棄了自己的母語，這是何等的可悲呢？雖然泰雅爾族的子女們學習其他族群的語言或是世界各國的語言或學習國語，是一件好處多多的事情，但那是從另外一個層面而言。那是屬於世界各地高層人士相互間，用來相互理解，增進互動交流的工具，這是大家所樂見的事情。反觀自己的母語，喔，如果平時不說母語，就連自己的出生身分都給遺忘時，即使你對他說母語，他因為不會說母語就會覺得是似是而非的泰雅爾族的子女。接著他會覺得說”喔，我不懂母語”，此時一定會出現如同對牛彈琴的局面，到那時不也是一場荒謬絕倫的局面嗎？再者像這般的情形，你相信一般社會人士會認同他嗎？他這孩子的血緣身份為何，他身為泰雅爾族的子女，他不是應該會說自己的母語泰雅爾族的語言嗎？所以說所謂語言或泰雅爾族的語言，身為泰雅爾族的人，他應該從出生到死亡的人生旅程中，擁抱著母語而去，並非遺棄母語。泰雅爾族的人不論何時何地只要在一起碰面就應該使用泰雅爾族的語言來彼此溝通叙懷。我認為任何族

töqöbaq uzi ö'öwah tunux mu uzi ga,
 kuwis ga kölökahun ta töqöbaq uzi.
 nanu niya ta maha kiya maki babaw
 röhyal ru. nanu misa niya ta
 töqöbaqan gani hiya.

ke tayal gani hiya ga, suwa ta
 töqöbaqan pi, suwa siyun söbiru
 gabaw zasshi (J.)iy... gabaw röhyal
 pi, ungat gabaw qutux ka möröhuw ta
 singa ru, ruma kiya ini qöbaq maha,
 ah, ta, laqi tayal ru iy.. kuwin ga
 kahul ku inu ma, ini niya baqi löga,
 mikahul su hani ay, son naha kömayal.
 nanu misa, ke tayal niya(l) ta iy...
 sösbil qutux laqi kibahan gani ga,
 gani ay, ini qöbaq maha yat ku tayal
 gä. nanu gani ke momu ru, söson naha
 mita biru zinga lögä, niya momu
 kölayun muwani gä, niya ta kölayun
 ke tayal. ga, kuwis uzi ga, niya
 tönoqu uzi, son maha ka laqi ta
 sömisuw gani. ana ta son maha ka
 pöquwasun ta uzi ga, nanak asa ha.

群的語言應該是平等的，而語言本身也沒有優劣之分，更不應該偏廢任何的語言，這是我的族語，也是源遠流長的族語，我怎麼能夠輕易地遺棄祖先代代的語言，以及直系血親的語言呢？！當然我是不會這樣做的。不過我們生活在當今社會裡面，也要不斷地學習並同步提昇自身的生存的競爭力，我認爲這也是當今我們所面臨的課題。

另外，關於我們泰雅爾族的語言文字記載，這是有助於後代的子孫學習祖先的語言，這個道理就如同我祖先所擁有的土地財產統統都用語言文字把它記錄下來，這樣以來，即使年長者過世了，繼承土地的人才不致於發生錯誤，或可以避免不必要的誤解與紛爭並可正本清源。所以說我們這樣從事於泰雅爾族的語言文字化的工作，的確可以讓泰雅爾族的後代子孫獲得正本清源的效果。在不久的將來我們現在所做的這個泰雅爾族的語言文字化工作，必將開花結果。否則，泰雅爾族的後代子孫將會迷失方向。不過這和我們在平地努力讀書，培養生存的競爭力並無相互抵觸之處。

4 在平地漢人的子女情形如何

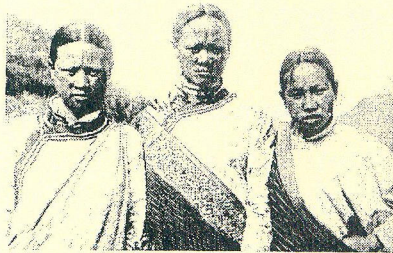
4 qalang hugal sehu ga ciya maha nanu?

pira na heichi (J.) uzi qutux ka sehu uzi ga, nanu wa gakkoo (J.) höga, ciya lokah bay töqöbaq qutux ka töqöbaq qöqöyanux ta körahu iy ... ke ta nanak seihi (J.) asa hay. ru muwah muyaw löga, ke niya nanak, ke möröhuw niya nanak, ke yaba niya sö'öwah niya mökayal. ru nuwahan niya möquwas biru, ru wahan niya kömayal ke kokugo (J.) qutux yaya niya ru yaba niya, pöqöbaq sömiyuk pi? suwa lux baq sömiyuk la pi, ana la, ana la, pökusa qutux ka yaba niya ru. nanu niya su sökayal uy son niya löga, mösuwa, hömsuwa son niya löru. nanu misa tunux niya köbalay musa ta benkyoo (J.) hiya.

5 suwa mönaga na muwani ke ta tayal

ke ta tayal hiya ga, yat ta yöyungi ru, pöpö'ubuy ta mökayal, ana ta musa inu qutux ka mötönaq ke ta ga,

又譬如說住在平地的漢人子女的情形來看，當他們在學校的時候，都很認真在進修學習，而且都在使用政府規定的語言文字。但是當他們放學回家以後，他們便開始使用自己的母語和他的父母家人交談。反觀，如果他們回家以後還是使用學校的語言（國語）和其父母交談，其父母將不知該如何回應？當然其父母一定不知如何回應，或許會是一場不知所措的回應。所以學校是培養頭腦的場所，也是學習的場所。

5 泰雅爾族的語言如何沿續迄今

我們泰雅爾族的語言是不會被族人所遺忘的，它是族人們連絡感情與彼此交談的語言工具，不論我們在何處，只要有任何人與我們的語言相同，就可以和他們交談、交流，這也

töhuyay ta möqöbaq mökayal ga, kuwis ga ini ta laxi ke. aki ta son kiya niya ku maha kuwin hiya. nanu misa iy ... möröhuw ta singa iy ... kiya nansen nen (J.), bali ta niya baqun uzi, ungat biru ta ita tayal hiya ruwa. maha kiya... tö'aring ta sökönuwan, maki tayal ru möski muwani ga, nanu tö'aring maki tayal na ru möski muwani na ga, suwa ta niya ini laxi nä, ke tä. nanu niya ta si öbuzi öbuzi ru niya ta söpökayal na ru.

6 kayal ke tayal laqi kibahan uzi

nanak laqi kibahan, laqi tötepuq muwani lögä, iy ... ciyan naha siyun, pöquwasun hugal löga, hazi ciya mung ke qutux ka iy ... rangi naha qutux ka iy... sehu ciya iy ... tonari (J.), ciya mö'imaw möquwas uzi lögä, ungat ke tayal löru. si ... ciya si luhing möluw kiya uzi löga, söbalay ga, kana köhzi, yaba naha tayal uzi ru,

是語言存在的目的。所以我一直堅持維護與推廣母語。因此古時不知好幾千年前，因為我們沒有語言文字的記載，泰雅爾族的語言就早已存在了。我們也不知道泰雅爾族人何時開始存在，也不知道泰雅爾族的起源時日起到今天經過了多少時光，從泰雅爾族的起源時日起到今天，我們泰雅爾族的語言也莫非是和我們延續到了今天？！莫非是以代代相傳的方法與使用迄今嗎？！

6 泰雅爾族的後代子孫請說泰雅爾族的語言

據我所知，只有那些新生一代的泰雅爾族的子女，而這些子女均在平地就學，在那裡近鄰遠居均是漢人的居住社會環境裡，難免會受到語言交流的影響，在這樣的社會環境之下，無形中泰雅爾族語便逐漸消失了。那些泰雅爾族的子女似乎是因為在這樣的社會環境之下，自己的母語給遺忘了。其實我認為這些子女的父母都是

aki tōnaq kiyalun naha ke tayal ru,
 iy ... muwah iy ... muyaw hiya la,
 maha ku uzi lilungan mu gä. (muwah
 rögiyax löga aki misuw baq lögä?) uw,
 suwa ini qōbaq la pi iy ... pira na
 sami, pira na qutux göluw su uzi ru,
 nuwah simu benkyoo (J.) ana inu uzi.
 ana laqi ta muwani qutux ka niyal
 iy ... möquwas biru iy ... chukoku
 (J.)seihu (J.)no (J.)gakkoo (J.)uzi
 ga, wa gakkoo (J.)höga, ciya tōqōbaq
 iy ... kokugo (J.)ha, muwah muyaw
 löga, muwah kōmayal qutux ka iy ...
 ke ta nanak iy ... tayal iy ...
 göbiyan hiya löru, laqi la. nanu si
 yungi yungi yungi kiya löga, ana si
 lux maha iy ... lalu niya ru seki (J.)
 niya ga tayal lay, lalu mikahul
 tayal, ru ramu niya uzi ramu tayal,
 seki (J.)niya ru zoku (J.)niya ay,
 tayal ay. uw, yat ku tayal kuwin möga,
 uw, ta lalu su gani tä, kahul su
 sōtayal son löga, suwa su ini qōbaq
 ke tayal son löga, nanu la? ru kana
 köhzi ini zōngi ru, tayal ga tayal

泰雅爾族人，這些父母在家裡的時間應該教導子女說泰雅爾族的語言，我這樣說有無道理呢？！（這些子女若在山上的鄉村部落的話，說母語應該是輕而易舉的事吧？！）是啊，怎麼可以不會說泰雅爾族的語言呢？！就如同我們這輩，和你的同輩的人一樣，雖然我輩也是受過日本教育，而你的同輩的人也曾經到過平地唸書，但也沒忘記泰雅爾族的語言。如今我們的孩子，我認為應該實施雙語教育，亦即子女們在學校的時候應該接受中華民國政府的教育，學習國語等，而到了放學回家後晚間在家裡就應該學習說說自己的母語泰雅爾族的語言。在我看來這樣的社會環境下我們泰雅爾族的子女對於學習說母語的事情就會漸行漸遠，到那時他們事實上雖然祖籍是泰雅爾族人，姓名和其血緣百分之百都是屬於泰雅爾族的人，到那時他們這些子女可能會不認同自己的族群或祖先喔，這事在我看來真是何等荒謬的事情呢？！因為社會外界從你的姓名和族群血緣關係上來判定你是屬於泰雅爾族的人啊，到那時如果你還是不會泰雅爾族語，身為泰雅爾族的身份價值何在呢？！所以我自始認為母語不應該忘記，泰雅爾族就是泰雅爾族啊，有何不對呢！？它有自己天賦的母語啊。